

RONI HERMO

Median porilaisrepresentaatiot porilaisuuden kuvaajina

1 Johdanto

Vuosituhanen taitteessa elettiin uudenlaista ”murrebuumia”, joka nosti murteet suureen suosioon ja jonka myötä murteita alettiin myös kaupallistaa (Koski 2002, 69–73; Makkonen-Craig-Vaattovaara 2007, 402–403). Tällöin murteilla alettiin tuottaa monenlaisia tekstejä (esim. sarjakuvia ja uskonnollisia tekstejä), joissa ei ollut aiemmin juuri murteita käytetty. Sitä ennen murteet olivat kuitenkin olleet käytössä jo 1880-luvun lopulta alkaen kaunokirjallisuudessa kansankuvauksen apuvälineinä sekä Hj. Nortamon kaltaisten kokonain murteella kirjoittaneiden tekijöiden pakinoissa ja runoissa (Mielikäinen 2001). Murteiden asema suomalaisissa medioissa onkin edelleen vahva. Paikallislehtien sivuilla pakinoi useita murrepakinoitsijoita (ks. esim. Hermo 2021), ja uuden murrebuumin seurauksena erilaisia murteita, aksentteja ja muita normitetusta suomesta eroavia puhetapoja hyödynnetään nykyään paljon myös viihdeohjelmien sketsihahmojen tai muiden tyyppihahmojen rakentamisessa ja kaupunkien markkinoinnissa (ks. esim. Dufva-Halonen 2016).

Tutkimuskysymyksenäni tässä tutkimuksessa on, millaista kuvaa Porista, porilaisuudesta ja porilaisesta kielenkäytöstä median representaatiot rakentavat ja millaisia tekijöidensä metapragmaattisia kommentteja representaatiot porilaisuudesta ovat. Tutkimukseni on osa artikkeliväitöskirjaa, jonka tavoitteena on tutkia sosiolingvistisen variaation tutkimuksen (esim. Johnstone 2013) ja kriittisen kulttuuriperinnön tutkimuksen metodein (esim. Smith 2006), kuinka nykykulttuurin erilaiset muodot muovaavat käsityksiä eri kielimuodoista ja niiden käyttäjistä. Tässä artikkelissa keskityn Porin murteella tuotettuihin kuvallisiin ja sanallisiin esityksiin porilaisista, siis porilaisrepresentaatioihin, joita on julkaistu niin sanomalehdissä, Instagramissa kuin television sketsiohjelmissäkin. Artikkelini on laadullista sosiaalisen indeksisyyden tutkimusta, ja sen metodeina ovat multimodaalinen diskurssianalyysi ja sisällönanalyysi. *Diskurssilla* tarkoitan tässä tutkimuksessa merkityksellistämisen tapaa, jolla porilaisuutta tuotetaan niin sanallisesti kuin kuvallisesti.

Suomessa murteiden diskurssinanalyttistä tutkimusta nimenomaan median representaatioihin ja performansseihin perustuvilla aineistoilla ei ole juuri tehty, vaan tutkimus on keskittynyt enemmän erilaisiin sosiolekteihin (esim. Dufva–Halonen 2016; Surkka 2016) tai haastattelu- ja kyselyaineistoihin (esim. Lindeman 2017). Suomen ulkopuolellakin on ollut vähäistä tutkimus, jossa murretta tarkastellaan kielenilmiöiden ja niiden edustuksen lisäksi myös alueellisena diskurssina – siis murteeseen liitettyjen puhumisen tapojen, representaatioiden ja odotusten kautta. Tällaisen lähestymistavan avulla saadaan kuitenkin kielen vaihtelusta ja vaihtelun sosiaalisista merkityksistä tietoa, joka perinteisessä murteentutkimuksessa jää herkästi huomaamatta, sillä kielenilmiön edustus itsessään ei vielä yksin riitä kertomaan, miksi edustus on sellainen kuin on (Remlinger 2006, 127–128). Tosin Barbara Johnstone (esim. 2013) on uurtanut tällä saralla uraa niin media-aineistojen kuin diskurssinanalyttisen tutkimuksen osalta. Suomessa hieman vastaavanlaista tutkimusta taas ovat tehneet helsinkiläisen s:n sosiaalisista merkityksistä esimerkiksi Mia Halonen ja Johanna Vaattovaara (2017) sekä Mia Halonen, Samu Nyström, Heikki Paunonen ja Johanna Vaattovaara (2020). Tällainen tutkimus on tarpeen, koska alueellinen tausta voi kielenkäytössä näkyä murteentutkimuksessa tavallisesti tarkasteltujen äänne- ja muotopiirteiden lisäksi retorisisissa ratkaisuisissa tai sanavalinnoissa (vrt. Pälli 2003, 223–227).

Alustavien havaintojeni pohjalta tekemäni työhypoteesi on, että porilaisuuden kuvaukset yhdistyvät paitsi Porista, porilaisista ja Porin murteesta tehtyihin stereotyyppisiin kuvauksiin myös suomalaisuuden stereotyyppisiin kuvauksiin. Tällä tavoin toimiessaan median representaatiot asettuvat osaksi porilaista kulttuuriperintöä, joka muovaa niin porilaisten kuin ei-porilaistenkin käsityksiä ja asenteita siitä, mitä porilaisuus ja Porin murre heidän mielestään ovat (representaatioista ks. Silverstein 2003, 195, 226; Smith 2006, 83–84; Agha 2007, 16, 27–31, 150; Coupland 2007, 146–176; Eckert 2008, 455–458; Johnstone 2011; Vaattovaara 2012, 193; Tiittula–Nuolijärvi 2013, 579).

2 Aineisto ja analyysimenetelmät

Aineiston muodostavat neljä porilaisrepresentaatiota: Instagram-käyttäjä Pieruperseen porilaispilapiirrookset, *Satakunnan Kansan Porilaine*-lehden piirroshahmo Mäkynen, Joonas Nordmanin näyttelemä *Putous*-sketsihahmo Salme Pasi sekä Antti Virravirran näyttelemä *Pulkinen*-sketsisarjan hahmo Porilainen taparikollinen. Olen valinnut aineistokseni nämä neljä, koska niissä Porin murteella on keskeinen asema, mutta myös siksi, että ne edustavat erilaisia medioita ja kaikissa niissä tekijä on eri. Tästä syystä esimerkiksi toinen Joonas Nordmanin porilaishahmo Porisuhdeneuvoja Luukkone on jätetty tarkastelun ulkopuolelle. Tässä tutkimuksessa keskityn kuitenkin siihen, millä muilla tavoilla kuin murteella porilaisuutta representaatioissa luodaan.

Pieruperse-nimimerkillä esiintyvä taiteilija on tullut tunnetuksi muistilapun näköisistä pilapiirroksistaan, joita tekijä on julkaissut Instagram-tilillään. Kaikki Pieruperseen piirrookset eivät koske porilaisia, mutta hän on julkaissut runsaasti porilaisia käsitteleviä

pilapiirroksia niin Instagramissa kuin kirjoissaan *Saako silittää?* (2017) ja *Ahdistusmaa* (2018). Tähän tutkimukseen olen ottanut tarkasteltavaksi kaikki vuoden 2018 loppuun mennessä julkaistut Pieruperseen Poria ja porilaisia käsittelevät piirroukset Instagramista ja edellä mainituista kirjoista. Aineiston käyttöön on pyydetty lupa tekijältä. Kaikkiaan erivärisille muistilapuille tehtyjä piirroksia on 71, ja ne on yleensä otsikoitu ”porilainen X” kuten esimerkissä 1.

- (1) Pieruperse ja porilainen ihme.

Toinen tarkasteltava hahmo on *Satakunnan Kansa* -lehden *Porilaine*-liitteessä 14.6.2013 lähtien esiintynyt piirroshahmo Mäkynen. Jussi Piironen piirtämä Mäkynen voitti *Satakunnan Kansan* kuvituskilpailun, jossa etsittiin ”perusporilaista” esiintymään *Porilaine*-liitteen sivuilla (Piironen 2013). Tässä artikkelissa tarkastelen kaikkia Mäkynen 251:tä esiintymistä vuosina 2013–2018.

Mäkynen tehtävänä *Porilaine*-liitteessä on kommentoida jotakin uutista käyttäen Porin murretta, kuten esimerkistä 2 voi huomata.

- (2) Traiautil.

Myös Mäkysen asustuksella viitataan Poriin. Päässä on Porin Ässien lippalakki, päällä paita, jossa on Porin oluttehtaan aikaisemmin valmistaman Karhu-oluen logo, sekä kädessä grilliherkku porilainen. Hahmon luonne porilaisuuden ilmentymänä on ilmeisen hyväksytty myös *Satakunnan Kansan* lukijoiden keskuudessa, koska nimenomaan se voitti kuvituskilpailun, jossa etsittiin perusporilaista.

Kolmas hahmo on MTV:n *Putous*-sketsisarjan 6. tuotantokauden sketsihahmokiipailun voittaja Salme Pasi. Hahmo näyttää Joonas Nordman, ja hahmo kuvaa itse itseään oravan ja tyypillisen porilaisen miehen risteytykseksi. Hahmo esiintyy karvaisessa oravapuvussa, ja hän on pukeutunut lyhythihaiseen ruutukauluspaitaan, oranssiin työliiviin sekä työhanskoihin, koska Pasi työskentelee Porissa tehtaalla ja toimii myös sen pääluottamusmiehenä. Tällä tavoin hahmo ilmentääkin porilaista työläisidentiteettiä. Tarkasteltavanani ovat kaikki Salme Pasiin esiintymiset *Putouksen* 6. tuotantokaudella.

Neljäs porilaishahmo on vuosina 1999–2002 Nelosella esitetyssä *Pulkinen*-sarjassa esiintyvä Porilainen taparikollinen, jota näyttää Antti Virmavirta. Tarkasteltavanani on kaikki viisi taparikollisen esiintymistä *Pulkinen* -sarjassa.

Porilainen taparikollinen on viiksekäs, hihattomaan paitaan sonnustautunut mies, joka jokaisessa sketsissä on Jari Salmen näyttämän poliisin kuulusteltavana jostain rikoksesta. Taparikollinen toimii aina yhteistyössä poliisin kanssa, toistaa aina tehneensä *höl-möläise hommaa* ja lupaa parantaa tapansa, mutta vihjaa samalla tekevänsä uusia rikoksia. Lopussa taparikollinen kyselee jonkin kiinniotossa hukkaamansa tavaran perään ja poliisi kertoo sen löytyvän löytötavaratoimistosta.

Tarkastelen aineistoani multimodaalisen diskurssianalyysin (esim. Kress–Van Leeuwen 2001, 2006) ja sisällönanalyysin (esim. Tuomi–Sarajärvi 2018) keinoin. Olen valinnut nämä menetelmät siksi, että aineistoni koostuu kuvallisesta, kirjallisesta ja puhutusta ilmaisusta, niinpä multimodaalinen diskurssianalyysi tarjoaa tällaisen aineiston tarkasteluun parhaat lähtökohdat.

Sisällönanalyysia käytän tässä tutkimuksessa ennen kaikkea aineiston luokittelussa. Se tarvitseekin avukseen multimodaalista diskurssianalyysia, sillä sisällönanalyysin avulla saadaan selville vain tekstin merkitykset, mutta diskurssianalyysillä voi tuoda esiin myös sen, miten ja millaisilla keinoilla merkityksiä tuotetaan (Tuomi–Sarajärvi 2018, 87). Sisällönanalyysin keinoin voidaan siis luokitella porilaisrepresentaatioissa esiintyvät erilaiset merkitykset, mutta diskurssianalyysiä tarvitaan, jotta saadaan selvitettyä se, millä tavoin erilaisia merkityksiä representoidaan.

Multimodaalisessa diskurssianalyysissä lähtökohtana on, että diskursseja toteutetaan tekstien lisäksi myös kuvin, ilmein ja elein (Kress–Van Leeuwen 2001, 25). Joskus sekä kuva että teksti voivat tukea toisiaan kantamalla samanlaista merkitystä, mutta joskus tarkasteltavan aineiston kuvallinen ja kirjallinen ilmaisu voivat kantaa samaan aikaan eri merkityksiä (Kress–Van Leeuwen 2006, 20).

Tekstejä, joissa merkityksiä luodaan useammalla kuin yhdellä moodilla tai ”semioottilisella koodilla”, kutsutaan multimodaaliseksi teksteiksi (Kress–Van Leeuwen 2006, 177). Pelkkä kirjallisen tekstin tarkastelu ei siis riitä, vaan tarvitaan myös kirjallisen tekstin

ympärillä tapahtuvien diskurssien tarkastelua. Tästä syystä on tarpeen tutustua Kressin ja Van Leeuwenin (mts.) malliin ”kuvan kieliopista”.

Kressin ja Van Leeuwenin (2006) kuvan kieliopissa on kyse siitä, miten kuvissa visuaalisesti esitetään erilaisten elementtien välistä vuorovaikutusta ja tulkitaan erilaisten representaatiofunktioiden kautta todellisuutta (ks. myös Luukka 2002, 102; Scotson 2020, 66–67). Visuaalisen analyysin keskiössä ovat kuvien narratiiviset prosessit, joilla ilmaistaan kuvien osallistujien toimintaa tai tapahtumista. Narratiivisissa prosesseissa on olennaista, että kuvista on nähtävissä vektori, joka yhdistää kuvan osallistujat jollakin tapaa toisiinsa. (Kress–Van Leeuwen 2006, 48, 56, 59–63.)

Kuvassa esiintyvä vektori voi olla tietty vartalon asento, puhekupla, viiva, nuoli tai esine, joka luo kuvan osallistujien välille vuorovaikutusta. Vektorin olemassaolo onkin keskeinen erottava tekijä narratiivisen representaation ja konseptuaalisen representaation välillä. Vektori luo kuvaan toimintaa, vuorovaikutusta ja dynaamisuutta tehden kuvan representaatiosta narratiivisen. Sen puuttuminen taas luo staattisuutta ja ajattomuutta tehden representaatiosta konseptuaalisen. Esimerkiksi kuva pöydästä valkoisella taustalla on konseptuaalinen, sillä siinä kuvataan vain pöydän ajatonta olemusta. Kuva pöydästä, jota kantaa kaksi ihmistä, taas on narratiivinen, sillä siinä pöytä toimii vektorina sitä kantavien ihmisten välillä.

Narratiivisen representaation sisällä voidaan erottaa erilaisia narratiivisia prosesseja. Näiden prosessien kautta (yhteistoiminnassa mahdollisen sanallisen representaation kanssa) kuvien merkitykset lopulta muodostuvat. Narratiivisia prosesseja ovat toimintaprosessi, reaktioprosessi, puheprosessi ja mentaalinen prosessi. Jako perustuu siihen, millaista toimintaa kuvataan ja millaisia vektoreita ja osallistujia kuvissa on. (Kress–Van Leeuwen 2006, 59–68.)

Toimintaprosessissa kuvassa täytyy olla vähintään yksi osallistuja, toimija, josta vektori lähtee. Toimijan lisäksi kuvassa voi olla myös toiminnan kohde, joka yhdistyy toimijaan vektorilla. Reaktioprosessissa taas vektori on kuvassa olevan osallistujan katse. Tällöin osallistuja, joka katsoo jotakin asiaa tai jopa kuvan ulkopuolelle, on reagoija. Puheprosessissa taas yleistä on käyttää vektorina puhekuplaa, jonka kautta kuvan osallistuja (puhuja) on vuorovaikutuksessa joko kuvan sisällä olevien vastaanottajien tai kuvan ulkopuolisen (kuvitteellisen) vastaanottajan kanssa. Mentaalisessa prosessissa ajatuskupla toimii vektorina samaan tapaan kuin puhekupla puheprosessissa. (Kress–Van Leeuwen 2006, 63–68; Scotson 2020, 66–67.)

Multimodaalisen diskurssinanalyysin lisäksi hyödynnän sisällönanalyysiä ennen kaikkea aineiston luokittelussa, sillä tavoitteeni on muodostaa aineistostani samanlaisten merkitysten muodostamia kokonaisuuksia asettamalla omat tulkintani vuoropuheluun aineistoni kanssa (Tuomi–Sarajärvi 2018, 86). Tutkimukseni sisältöluokitus on toteutettu teorian ja aineiston vuorovaikutuksessa (eri luokittelutavoista tarkemmin, ks. Seitamaa–Hakkarainen 2014) siten, että analyysin lähtökohtana on ollut tarkastella ensin, millä tavoin aiemmissa tutkimuksissa porilaisiin ja Porin murteeseen liitetyt ominaisuudet kuten HILJAISUUS, SUORUUS ja NURKKAKUNTAISUUS (ominaisuuksista tarkemmin, ks.

luku 3) esiintyvät aineistossa. Tämän lisäksi luokittelu on täydentynyt aineistolähtöisesti siten, että myös sellaiset usein ja useammassa representaatioissa esiintyvät ominaisuudet (VIINAANMENEVYYS, VÄKIVALTAISUUS), joita porilaisiin ei suoranaisesti ole aiemmassa tutkimuksessa liitetty (mutta suomalaisiin yleisesti kyllä), on tuotu esiin. Sen sijaan käsitelyn ulkopuolelle ovat jääneet sellaiset ominaisuudet, jotka vaikuttavat koskettavan leimallisesti vain yhtä hahmoista. Tällaisia ovat esimerkiksi Porilaisen taparikollisen RIKOLLISUUS tai Salme Pasin TYÖLÄISYYS.

3 *Rekisteriytymisprosessi ja kulttuuriperintöprosessi porilaisuutta ja suomalaisuutta rakentamassa*

Koska tarkastelen tässä artikkelissa Porin murretta ja porilaisuutta sosiaalisena konstruktiona ja väitöskirjassani laajemmin kulttuuriperintönä (ks. esim. Hermo 2021), on tarpeen tuoda esiin niin sosiaalisen indeksisyyden kuin kulttuuriperinnön tutkimuksen lähestymistavat. Ne kietoutuvat yhteen ja auttavat selventämään, miksi on tärkeää tutkia, millaista kuvaa porilaisuudesta median Porin murretta käyttävissä representaatioissa luodaan.

Rekisteriytymisprosessissa jokin kielenpiirre, sana tai laajempikin kielellinen ilmaisu kehittyy jonkin paikan tai sosiaaliryhmän sosiaalisesti indeksiksi (Agha 2003, 269–270). Sosiaalisesti indeksiksi voi rekisteriytyä mikä hyvänsä piirre, esimerkiksi etinen *s*, joka usein representoidaan helsinkiläisyyden sosiaalisesti indeksiksi (Vaattovaara 2012; Vaattovaara–Halonen 2017), tai pittsburghilainen tapa sanoa pronominin *you* sijaan *yinz* (Johnstone 2013). Tällaiset kategorisoinnit ovat aina sosiaalisesti tuotettuja (Silverstein 2003, 195, 226; Eckert 2008, 455–458).

Vähän on kuitenkin tutkittu, voisiko kokonainen puhumisen tapa – tai puhumisen tapaan liitetyt ominaisuudet – muodostua sosiaalisesti indeksiksi. Tässä artikkelissa pyrin tarkastelemaan porilaisuuden representoimista nimenomaan siltä kannalta, miten nämä representoimisen tavat muodostavat porilaisdiskurssin, joka toimii porilaisuuden sosiaalisena indeksinä. Porilaisdiskurssi siis käytännössä tarkoittaa sitä, millä eri tavoilla esimerkiksi porilaisuuden tai porilaisen puhutavan sosiaalinen indeksi NURKAKUNTAISUUS ilmenee näissä representaatioissa. Representaatiot ovatkin tekijöidensä (implisiittisiä) metapragmaattisia kommentteja siitä, millaisia porilaiset ja heidän puhutavansa ovat. Mitä enemmän tämänkaltaista metapragmaattista kommentointia tätä puhe-tapaa kohti esiintyy, sitä todennäköisempää on, että siitä lopulta kehittyy porilaisuuden indeksi (vrt. Agha 2007, 16, 27–31).

Tarkastelen porilaisrepresentaatioita myös kulttuuriperinnön tuottamisen ja säilyttämisen välineinä. Tämä näkökulma on tarpeen siksi, että porilaisdiskurssin hahmottaminen kulttuuriperintönä auttaa paremmin tarkastelemaan sitä historiallista prosessia, jossa sosiaaliset indeksit ja erilaiset asenteet murteita ja murteenpuhujia kohtaan muodostuvat. Kulttuuriperintöprosessi, jossa kulttuuriperintö muodostuu, muistuttaakin rekisteriytymisprosessia. Molemmissa keskeistä on ajatella tarkasteltavaa asiaa sosiaalisena konstruktiona tai diskurssina, joka on jonkin yhteisön sisällä koettu merkitykselliseksi ja

vaalimisen arvoiseksi, ja tästä asiasta on aktiivisesti alettu rakentaa merkityksiä kulttuuriperintönä (Smith 2006, 11, 13, 16, 30, 82–84; Sivula 2009, 136). Tämä diskurssi sitten tuotetaan uudelleen kulttuuriperintönä sukupolvelta toiselle, koska se koetaan resurssiksi, joka heijastaa esimerkiksi yhteisön arvoja tai perinteitä (Tuomi-Nikula-Haanpää-Kivilaakso 2013, 14).

Keskeisessä roolissa tässä kulttuuriperinnön ja sitä kautta tuotettujen merkitysten siirtämisessä ovat kulttuuriperinnön aloitteentekijät, jotka tekevät kulttuuriperintöä tunnetummaksi ja sitä kautta myös suurelta osin vaikuttavat siihen, mitä merkityksiä kulttuuriperintö lopulta kantaa (Jordan 2006, 11–14; Smith 2006, 44–49; Vahtikari 2013, 297). Tässä artikkelissa käsiteltäviä porilaisrepresentaatioita voidaankin pitää paitsi metapragmaattisina kommentteina myös kulttuuriperinnön aloitteentekijöinä.

Koska porilaisrepresentaatioissa hyödynnetään Porin murretta, on hyvin todennäköistä, että ominaisuudet, jotka porilaisuuteen näissä representaatioissa liitetään, yhdistyvät tai ainakin alkavat niitä tarpeeksi toistettaessa yhdistyä myös porilaiseen kielenkäyttöön ja murteeseen. Siksi onkin tarpeen selvittää, millaisena Porin murretta käyttävät henkilöahmot kuvataan. Näin pystytään saamaan lisätietoa siitä, mistä Porin murteeseen liitetyt asenteet ovat peräisin.

Luonnehdintoja porilaisista ja porilaisesta kielenkäytöstä on tutkittu aiemmin lähinnä pro gradu -tutkielmissa, joilla on perinteisesti ollut keskeinen rooli suomalaisessa kansanlingvistiksessä tutkimusperinteessä (Mielikäinen-Palander 2014, 19–20). Tytti Savolaisen (2002) ja Piritta Huhdan (2014) tutkielmissa on tehty havaintoja siitä, millaisia porilaiset ovat. Lotta Aarikan (2014) pro gradussa informantit ovat luonnehtineet nimenomaan porilaista kielenkäyttöä. Nämä luonnehdinnat lankeavat yhteen, sillä puhekieleen ja murteisiin liittyvien luonnehdintojen voi useimmiten ajatella sopivan kuvailemaan juuri enemmän kielenkäyttäjiin kuin kielenkäyttöön liittyviä asenteita ja stereotyyppioita (Mielikäinen-Palander 2014, 104).

Savolaisen (2002, 58–63) ja Huhdan (2014, 37–38, 66–67) porilaisinformatit ovat luonnehtineet porilaisia muun muassa *sisäänpäin* ja *hitaasti lämpiäviksi*, *hiljaisiksi*, *pidättäytyviksi* sekä *ilkeiksi*, *vittumaisiksi* ja *itseriittoisiksi*. Huhdan (mp.) informanttien mielestä edellä mainittujen ominaisuuksien lisäksi murre on yksi porilaisuutta kuvaavista asioista. Siksi luultavasti melko samanlaiset luonnehdinnat yhdistyvät myös Porin murteeseen. Aarikan (2014, 33–35) informantit luonnehtivat Porin murretta esimerkiksi *nopeaksi*, *karuksi*, *töykeäksi*, *juntiksi*, *yksinkertaiseksi*, *kerskailevaksi*, *suoraksi*, *pelkistetyksi*, *töksähteleväksi*, *vittuilevaksi* ja *äijämäiseksi*. Toisaalta Poriin muuttaneet informantit mainitsevat myös murteen olevan *lupsakkaa*, *hassua* ja *sympaattista*.

Aarikan (2014) aineistossa nousevat erityisesti esiin lyhyys, töykeys ja jäykkyys. Aarikan (mts. 34–35) mukaan juuri sanojen lyhentymisen onkin se seikka, jonka informantit ajattelevat luovan vaikutelmaa suorudesta, tyylydestä ja töykeydestä ainakin ei-porilaisille. Tällaiseen jäykkyuteen ja rumuuteen on ottanut kantaa myös Antti Aarne jo vuonna 1891 tutkimuksessaan *Porin murteen äänneopilliset ominaisuudet*, jossa hän esittää, että ”[k]onsonanttein runsaus taas tekee sen [Porin murteen] rumaksi ja korvalle

vastenmieliseksi, sen luonteen jäykäksi” (Aarne 1891, 6). Porilaisen kielenkäyttöön liitettyllä rumuudella ja jäykkyydellä vaikuttaisi siis olevan pitkät perinteet.

Vähintään yhtä pitkät perinteet on porilaisuuteen liittyvillä luonnehdinnoilla. Savolaisen (2002), Huhdan (2014) ja Aarikan (2014) tutkimuksissa porilaisia kuvataan *jäykiksi, hitaiksi, juroiksi, tylyiksi, suoriksi, ilkeiksi ja itseriittoisiksi*. Näistä kolme ensin mainittua ominaisuutta, samoin kuin *hitaasti lämpiävyys* ja *muutosvastaisuus*, näyttävät sisältävän hämäläisiin jo Topeliuksen *Maamme kirjan* (1927 [1875], 192) ajoista lähtien liitettyjä ominaisuuksia. *Tylyys ja itseriittoisuus* puolestaan edustavat varsinaissuomalaisiin sekä Turun murteeseen yhtä pitkään liitettyjä ominaisuuksia (Topelius mts. 194; Mielikäinen–Palander 2014, 106). Tämä ei tietenkään automaattisesti tarkoita, että 2000-luvun kielenkäyttäjät perustaisivat kuvauksensa *Maamme kirjaan*, vaikka 2000-lukulaisten kielenkäyttäjien murrekuvauksien ja Topeliuksen heimostereotyyppien välillä yhtäläisyyttä onkin, mutta kertoo kuitenkin siitä, että samankaltaisia ominaisuuksia on Porissa ja muualla läntisessä Suomessa liitetty ihmisiin jo pidemmän aikaa.

Vanhastaan yhtäältä hämäläisten ja toisaalta varsinaissuomalaisten ominaisuuksien yhdistyminen on Poriin liittyvien luonnehdintojen kohdalla odotettavaa. Porin murre kuuluu lounaisiin välimurteisiin, eli siinä on piirteitä sekä varsinaisista lounaismurteista että hämäläismurteista (Rapola 1990, 124). Hämäläisiin ja varsinaissuomalaisiin liitettyjen (kielellisten) stereotyyppien lisäksi porilaisiin ja porilaiseen kielenkäyttöön liitetyt ominaisuudet näyttävät kuitenkin liittyvän myös yleisesti suomalaisiin liitettyihin ominaisuuksiin.

Porilaisiin ja porilaiseen kielenkäyttöön liitetyt ominaisuudet näyttävät yhtenevän erityisesti suomalaisuuteen liitettyjen negatiivisten ominaisuuksien kanssa. Jorma Anttilan (2007, 212–213) tekemän kyselytutkimuksen perusteella näitä suomalaisuuteen liittyviä negatiivisia ominaisuuksia ovat esimerkiksi jurous, pikkusieluisuus, jäärapäisyys, junttimaisuus ja ahdistuneisuus. Vastaavia ominaisuuksia on noussut esiin myös Gitta Hägg-Lundvallin (2017) ja Terhi Metsälän (2018) pro graduissa. Lisäksi Anttilan (2007) tutkimuksen vastaajat ovat yhdistäneet suomalaisuuteen torjuvan suhteen ulkomaailmaan ja ulkomaalaisiin sekä nurkkapatriotismiin. Suomalaisuuteen on liitetty myös pyrkimystä ”tavallisuuteen”, joka ilmenee usein joko eräänlaisena negatiivisena maskuliinisuutena (runsas alkoholinkäyttö) tai esimerkiksi ahkeruuden korostamisena. Poikkeaminen tästä tavallisuudesta katsotaan usein negatiiviseksi ominaisuudeksi. (Tolonen 2002; Kivimäki 2012, 55–58.)

Suomalaisiin liittyy tietysti myös positiivisia ominaisuuksia, kuten sisukkuus, ahkeruus, luotettavuus, vaatimattomuus ja osavuus (Anttila 2007, 212). Kuitenkin Anttila (1993, 129) on todennut, että suomalaisuuden ”esitys” mediassa toteutetaan juuri ”juntti-suomalaisuuden” avulla, viittaamalla suomalaisuuteen esimerkiksi itsemurhien, ahdistuksen ja pakolaisvihan yhteydessä. Anttila (1993, 130) näkeekin, että media rakentaa tai on rakentanut suomalaisuuden ja modernin eurooppalaisen dynaamisuuden välille ristiriitaa. Juuri tämä negatiivinen esitystapa on vallalla myös porilaisrepresentaatioissa.

4 Porilaisuuden rakentaminen median representaatioissa

Tässä luvussa tarkastelen multimodaalisen diskurssianalyysin sekä sisällönanalyysin keinoin, kuinka porilaisrepresentaatiot rakentavat porilaisuutta. Olen luokitellut (luokitteluperiaatteista ks. luku 2) aineistoni kuuteen ryhmään sen mukaan, millaisena porilaisuus kussakin representaatioissa näyttäytyy sanallisen ja visuaalisen esityksen kautta. Porilaisrepresentaatioiden mukaan porilaiset ovat MUUTOSVASTAISIA, NURKKAKUNTAISIA, VIIINAAN MENEVIÄ, VÄKIVALTAISIA, SUORAPUHEISIA ja TÖYKEITÄ sekä HILJAISIA. Analyysiossa etenee tämän luokituksen pohjalta.

Monet analyysissä käsiteltävät ominaisuudet, kuten VIINAANMENEVYYS ja VÄKIVALTAISUUS, ovat sellaisia, jotka yhdistyvät laajemminkin suomalaisiin stereotyypppeihin (Anttila 2007; Hägg-Lundvall 2017). Toisaalta taas sellaiset ominaisuudet kuin SUORAPUHEISUUS ja TÖYKEYS yhdistyvät varsinaissuomalaiseen puheenparteen (Mielikäinen-Palander 2014, 106) ja HILJAISUUS taas hämäläiseen luonteeseen (Topelius 1927, 192). Porilaisen identiteetin ilmentäjiä näistä ominaisuuksista tekee kuitenkin se, että niitä esitetään ja niistä puhutaan käyttämällä Porin murteelle ominaisia murrepiirteitä tai niitä käyttävien hahmojen ulkoiset ominaisuudet viittaavat jollain tavalla (esim. Mäkysen Ässät-lippis) Poriin. Siispä puheen muoto sekä puheen ja toiminnan sisältö yhdessä tekevät representaatioista nimenomaan porilaisia.

Narratiivisista prosesseista on syytä todeta, että puheprosessi on selvästi yleisin keino rakentaa merkityksiä porilaisrepresentaatioissa. Erityisesti Mäkysen ja Porilaisen taparikollisen kohdalla puheprosessit ovat käytännössä ainoa tapa, sillä Mäkynen esiintyy jokaisessa kuvassa samanlaisena. Pelkästään puhekuplassa oleva teksti vaihtuu. Näin olleen Mäkysen tapauksessa on mahdollista tulkita itse Mäkysen hahmo melko lailla staattiseksi porilaisen olemuksen konseptuaaliseksi representaatioksi Karhu takas -paitoineen ja Ässät-lippiksineen, mutta puhekuplien toimiessa vektoreina puheprosesseissa syntyy erilaisia narratiivisia representaatioita porilaisuudesta (ks. esim. esimerkki 2 luvussa 2).

Mäkysen tapaan myös Porilainen taparikollinen on staattinen hahmo, sillä keskeistä on, että sketsit etenevät aina samalla kaavalla. Yleensä sketseissä vain kuvataan vuoroin poliisia, vuoroin taparikollista läheltä siten, että joko vain kasvot tai kasvot ja hartiat näkyvät. Välillä kuva on puhujassa, välillä kuuntelijassa, joten puheprosessin lisäksi myös reaktioprosessi on jokseenkin esillä, sillä sketseissä kuvataan poliisin ja taparikollisen välisiä katseita. Koska sketsin osallistujat kuitenkin säilyvät kuunnellessaan melko lailla kivikasvoisina, puheprosessit ovat tässäkin representaatioissa muita visuaalisia prosesseja keskeisempiä narratiivin kuljettajia. Pieruperse ja Salme Pasi rakentavat visuaalisia narratiiveja myös muiden kuin puheprosessien varaan, mutta näihin prosesseihin palaan tarkemmin edempänä.

Kaikki porilaisrepresentaatiot eivät kuvaa yhtä selvästi kaikkia edellä mainittuja ominaisuuksia, mutta jokaisen ominaisuuden kuvauksesta löytyy esimerkkejä vähintään kahdesta representaatiosta. Esimerkkieni joukossa Pieruperseen piirrookset ovat yliedustettuna, koska nähdäkseni niiden ytimekkyyys tuo parhaiten esille sen, millaisena porilaisuus

kaikissa representaatioissa nähdään. Seuraavissa alaluvuissa avaankin porilaisuuden rakentamista ja sen keinoja tarkemmin näiden esimerkkien avulla.

4.1 Porilaiset muut osvast aisina

Porilaisten ominaisuuksista ensimmäisenä on tarkasteltava MUUTOSVASTAISUUTTA, jonka porilaiset itsekkin ovat maininneet ominaisuudekseen (Savolainen 2002, 58–63). Erityisen selvästi MUUTOSVASTAISUUS näkyy Pieruperseen kahdessa pilapiirroksessa (esimerkit 3 ja 4).

(3) Porilainen kuluttaja.

(4) Porilainen sykli.

Esimerkissä 3 Merja kommentoi Yrityksen sosiaalisen median tilillä ilmoitusta Yrityksen soseen uudesta pakkauksesta. Merja on selvästi tyytymätön siihen, että hyvä on pilattu vaihtamalla pakkausta, sillä hän haukkuu pakkausta *vitu rumaksi* ja kertoo, että *sose maistuu iha paskalt* ja, ettei *vitus ost enää kyl*. Kirosanojen käyttö jokaisen kolmen mielipiteen yhteydessä kertoo siitä, että muutos on todellakin saanut Merjan hermostumaan, eikä asiaa auta edes Yrityksen asiakaspalvelijan tyyntytely, niinpä Merja päätyy ainakin väittämään, ettei aio enää jatkossa käyttää sosetta.

Esimerkin 3 visuaalinen narratiivi perustuu puheprosessille, sillä siinä kuvan osallistujien välistä vuorovaikutusta kuvataan heidän vuorosanojensa kautta. Vektoreita ei kuitenkaan ole tyypillinen puhekupla, vaan ”puhekuplat” on esitetty sosiaalisen median viestien näköisinä. Luultavasti tarkoituksena onkin porilaisuuden lisäksi pilalla myös sosiaalisen median keskustelukulttuurin kustannuksella.

Myös esimerkissä 4 tunteellista suhtautumista muutosyritysten huonouteen ilmaistaan kiroilemalla. Porilaisessa syklissä asiaa, joka on *iha päi vittuu*, pyritään muuttamaan, ettei se olisi *iha päi vittuu*, mutta lopputulos on se, että kysytään *Kui sitä ny tollai tartti muuttaa?*, ja niin sykli alkaa taas alusta. Kuvassa näkyvät kolme nuolta ovat tyypillisiä vektoreita, joilla kuvan representaatiosta tulee narratiivinen. Nuolilla näet osoitetaan kuvan osallistujien, tässä tapauksessa kolmen ”idean” välisiä suhteita, ja sitä, miten porilaisten ajatukset syklissä etenevät ideasta toiseen päättyen lopulta takaisin alkupisteeseen

edustaen samalla sekä mentaaliprosessia että toimintaprosessia. Tämä yhdessä kehämäisen asettelun kanssa tukee sanallista esitystä siitä, että porilaiset eivät pidä muutoksesta.

Aina porilaisrepresentaatioissa ei kuitenkaan MUUTOSVASTAISUUTTA ilmaista ihan näin tunteellisesti, vaan myös vähäeleisempi tulkinta riittää tekemään selväksi, että uusi ja erilainen tuntuvat epämiellyttävältä. Esimerkissä 5 Salme Pasi on *Putouksen* väli-insertissä Helsingin Stockmannilla ostamassa uutta kauluspaitaa, mutta kaikki ei mene niin kuin hän toivoisi.

(5) Salme Pasi paitakaupoilla.

- 01 Myyjä (M): hei, voinko olla' 'avuksi
 02 Salme Pasi (SP): moro, juu, sillai kai, tua, mä eti tiäks,
 03 jotai **iha peruspaitaa**
 04 M: juo, värillistä, väritöntä
 05 SP: no tiäräks sillai tota **iha peruspaitaa**
 06 **jotai vaa**
 07 M: [näyttää tavallista kauluspaitaa]
 08 SP: [osoittaa taskua ja kaulusta] **mitä, mitä**
 09 **nää hommat täsä o**
 10: [käsissään toinen tavallinen kauluspaita]
 11 e-, eks tää o **hiuka pehmee näköst, et sää**
 12 **itekkää tommost laittas**
 13 M: juu, kä-, käyttäsin ehdottomasti
 14 SP: [lähellä kameraa, melkein kuiskaten] täytyy
 15 taas tiäräks men **Pori Prismaa** siäl o tiäks
 16 semmosii **peruspaitoi**, juu, sillai kai

Esimerkissä 5 Pasi kertoo myyjälle useita kertoja etsivänsä *iha peruspaitaa*. Myyjä tarjoaakin Pasille tavallista kauluspaitaa, mutta ilmeisesti paidan kauluksessa ja rintataskussa on jotain liian outoa Pasille, sillä hän tiedustelee myyjältä, mitä ne ovat. Myyjän esitellessä toista tavallista kauluspaitaa ei Pasi vielääkään ole tyytyväinen, sillä hän sanoo paitaa *hiuka pehmee*, eli typerän tai oudon näköiseksi. Myöhemmin Pasi tulee lähelle kameraa ja puhuu hiljaa ja suoraan katsojille, että pitäisi mennä *Pori Prismaa*, josta saa hänen kaipaamiaan *peruspaitoi*.

Pasin epäilevä suhtautuminen mielestään outoihin paitoihin ilmenee taskua ja kaulusta kyseenalaistavalla kysymyksellä ja sillä, että hän kutsuu toista paitaa *pehmee* näköiseksi ja tarjoaa väitteensä tueksi sitä, ettei myyjäkään laittaisi paitaa päälleen. Paita on vektori, joka luo vuorovaikutusta Pasin ja myyjän välille, lisäksi Pasin paidan taskun ja kauluksen osoittelut toimivat toimintaprosesseina, jotka korostavat Pasin epäilevää suhtautumista.

1 Litteroinnissa olen soveltanut puolikarkeaa transkriptiota. Litterointimerkeistä ks. liite 1.

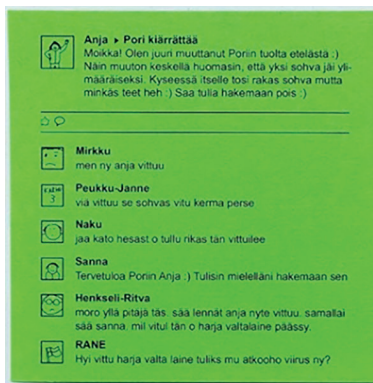
Jos Pasilla itsellään ei jo valmiiksi olisi päällään kauluspaitaa, sketsissä voisi ajatella olevan kyse ylipäättään Pasin negatiivisesta suhtautumisesta (ehkäpä työläiselle) liian hienoihin paitoihin, mutta koska hän on jo pukeutunut kauluspaitaan, kyse vaikuttaisi olevan nimenomaan siitä, että kyseessä on uusi ja hieman erilainen paita kuin hänellä itsellään. Pasi päättääkin palata tuttuun ja turvalliseen Porin Prismaan, josta saa oikeanlaisia paitoja. Tämän Pasi sanoo katsoen kameraan, jolloin hän tuo myös katsojan osalliseksi sketsiä, oletettavasti toivoen, että katsoja ymmärtää, missä vika Pasin mielestä on. Porin Prismaan palaamisen vuoksi esimerkki 5 kertookin MUUTOSVASTAISUUDEN lisäksi porilaisten NURKKAKUNTAISUUDESTA: Helsingin Stockmannilta ei saa sitä, mitä Porin Prismalla on tarjota. NURKKAKUNTAISUUDEN esittämistä onkin syytä tarkastella seuraavaksi tarkemmin.

4.2 Porilaiset nurkkakuntaisina

Myös NURKKAKUNTAISUUS on ominaisuus, jonka porilaiset itse ovat yhdistäneet Poriin ja porilaisiin (Savolainen 2002; Huhta 2014). Aineistossani tämä sisäänpäinlämpiävyys ilmenee erityisesti siinä, miten porilaiset suhtautuvat muista kaupungeista (erityisesti Helsingistä tai Raumalta) tuleviin. Pieruperseen pilapiirroksissa (esimerkit 6 ja 7) oletetut helsinkiläiset saavat porilaisilta erityisen huonoa kohtelua. Raumalaiset taas joutuvat Mäkysen (esimerkki 8) piikittelemiksi.

Esimerkissä 6 on ”Pori kierrättää” -niminen, kuvitteellinen sosiaalisen median ryhmä, jossa juuri omien sanojensa mukaan *etelästä* Poriin muuttanut Anja tulee toivotetuksi tervetulleeksi porilaiseen tapaan, kun hän yrittää luopua vanhasta sohvastaan.

(6) Pori kierrättää.

Narratiivia ja kuvan osallistujien välisiä suhteita kuljettavat esimerkin 3 tapaan someviesteiksi muotoillut puhekuplat, jotka muodostavat puheprosessin vektorin. Ensiksi Mirrku sanoo uudelle tulokkaalle, että *men ny anja vittuu*, sitten Peukku-Janne haukkuu Anjaa *kerma perseeksi*, kunnes lopulta Naku keksii, että etelästä muuttanut Anja saattaa olla helsinkiläisiä, ja ilmaisee tämän ryhmässä sanomalla *jaa kato hesast o tullu rikas tän*

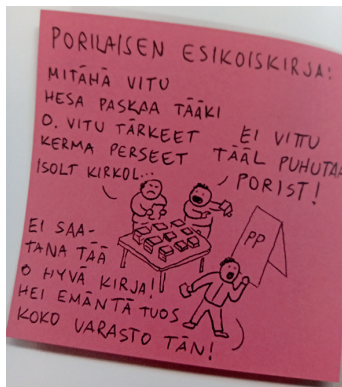
vittuilee. Se, että Naku kutsuu Anjaa myös rikkaaksi, joka ilmeisesti hänen mielestään tulee kierrätysryhmään vain kehuskelemaan omistamallaan sohvalla, kertoo siitä, että porilaiset pitävät helsinkiläisiä (tai ulkopaikkakuntalaisia ylipäättään) sellaisina ihmisinä, jotka pitävät itseään toisia parempina.

Ainoastaan Sanna, joka vastaa :) -hyymiöiden kera tulevansa mielellään hakemaan sohvan, käyttäytyy Anjaa kohtaan kunnioittavasti, mutta ryhmän ylläpitäjän Henkseli-Ritvan viestin perusteella paljastuukin, että Sanna on kotoisin naapurikunnasta Harjavallasta, minkä vuoksi Sanna sekä Anja poistetaan ryhmästä. Myös RANE suhtautuu nuivasti ulkopaikkakuntalaisiin, sillä hän pelkää saaneensa tietokoneeseensa viruksen harjavaltalaiselta, josta hän toteaa ytimekkäästi vain *hyi vittu harja valta laine*.

Esimerkissä 6 porilaisten NURKKAKUNTAISUUTTA ilmennetään myös tyyllittelemällä kirjakielen normien rikkomisella, sillä jokainen Anjaan nuivasti suhtautuva tekee kirjoittaessaan yhdyssanavirheitä (*kerma perse, harja valta laine, yllä pitäjä*). Lisäksi porilaisten suhtautuminen vieraaseen on selvästi jälleen hyvin tunteellista, sillä kirosana *vittu* on runsaasti käytössä. Kiroilu onkin paitsi tunteellista myös usein alempiin sosiaaliluokkiin yhdistetty piirre (ks. Hjort 2017), jolla tuodaan esiin väitettyä porilaisten helsinkiläisiä kehnompaa lukeneisuutta.

Samanlaista suhtautumista ”helsinkiläisiin kermaperseisiin” voidaan havaita myös esimerkiksi 7, jossa porilaiset tutustuvat esikoiskirjailijaan.

(7) Porilaisen esikoiskirja

Esimerkissä 7 visuaalisen kerronnan keskiössä ovat erityisesti kaikkien kolmen osallistujan reaktioprosessit. *Hesa paskana* kirjaa pitävä porilainen katselee kädessään olevaa kirjaa kasvoillaan inhoava ilme, mitä tukee häneen yhdistetty vuorosana siitä, että hän epäilee kirjan olevan kirjoittanut *vituu tärkeä kerma perse isolt kirkolt*. Visuaalisessa kerronnassa tapahtuu kuitenkin käänne, kun toinen porilainen on ehtinyt avata kirjan ja huomannut siellä puhuttavan Porista. Sen lisäksi, että hän on ilmeestä päätellen hämmästynyt, hän osoittaa toisella kädellään kirjasta kohtaa epäilijälle tukeakseen väitettään siitä, että kirjassa todella puhutaan Porista, joten reaktioprosessin lisäksi huudahtaja luo kuvaan toimintaa. Myös kolmas porilainen on toimeliassa asennossa ja korostaa toisella

kädellään huutoaan, jossa pyytää *emäntää* tuomaan koko varaston kirjoja, jotka porilaisuutensa ansiosta ovat muuttuneet *hesa paskasta* hyväksi kirjoiksi. Näin ollen piirros tuntuu kertovan siitä, että kaiken porilaisen esitetään olevan automaattisesti parempaa kuin ulkopaikkakuntalaisen.

Helsinkiiläiset eivät ole ainoita, joihin porilaiset suhtautuvat epäluuloisesti. Paljon negatiivista huomiota saavat Rauma ja raumalaiset, ja Rauman vastustaminen onkin asia, jonka porilaiset myös itse hahmottavat varsin keskeiseksi osaksi porilaisuutta (Huhta 2014, 66–67). Aiemmissa kansanlingvivistisissä tutkimuksissa onkin todettu olevan melko tyypillistä, että eroa halutaan tehdä juuri naapurimurteisiin, tässä tapauksessa varsinaisiin lounaismurteisiin (esim. Mielikäinen–Palander 2014, 82, 94). Esimerkissä 8 Mäkyneen tekee pilkkaa raumalaisesta pitsinnypläyksestä ja väittää raumalaisia herkiksi, koska hänen jäynänsä opettajaa kohtaan johti hänen porttikieltoonsa pitsinnypläyskurssille.

(8) Herkät raumalaiset.

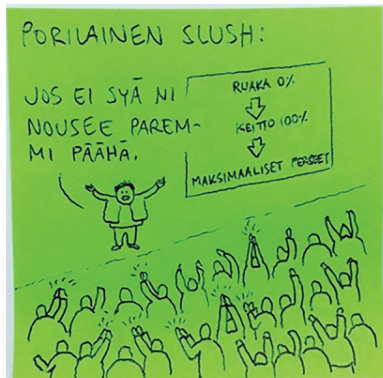

Esimerkissä 8 Mäkyneen ilmentää porilaisuutta käyttäytymällä pitsinnypläyskurssilla kehnonlaisesti: hän on tehnyt paperilennokin ja heittänyt sillä opettajaa silmään. Sanomalla lopuksi, että *raumalaiset o herkkii*, Mäkyneen vaikuttaakin piikkittelevän raumalaisia ja kertovan siitä, että porilaisella kurssilla Mäkyneen huonoa käytöstä olisi saatettu suvaita, mikä myös yhdistyy luvussa 4.5 käsiteltävään porilaiseen SUORAPUHEISUUTEEN ja TÖYKEYTEEN.

4.3 Porilaiset viinaan menevinä

VIINAANMENEVYYS on ominaisuus, joka tulee esille jokaisessa porilaisrepresentaatiossa. Pieruperseen pilapiirroksista (esimerkki 9) ilmenee porilaisten kekseliäisyys alkoholin kanssa.

(9) Porilainen Slush.

Esimerkissä 9 Pieruperse pilkkaa kasvuyrittäjäyystapahtuma Slushia sen porilaisella versiolla. Visuaalisen narratiivin keskiössä on tällä kertaa Slush-yleisön reaktioprosessi, joka ilmenee erilaisena elehdintänä. Kuvassa porilaista murretta käyttävä puhuja pitää lavalla esitelmää siitä, miten alkoholi *nousee parhaiten päähän*. ”Valkokankaalla” on jokin prosessikaavion tapainen, jossa kerrotaan, että yhdistelmällä *ruuka 0% – keitto 100%* saavuttaa *maksimaaliset perseet*. Puhuja tukee väitettään sanomalla kädet oletettavasti innosta pystyssä, että *jos ei syä ni nousee paremmi päähä*. Tästä innostuneena myös yleisöstä suurimmalla osalla on kädet pystyssä ja osa jopa taputtaa innovaation kunniaksi. Nämä innostumista ilmaisevat erilaiset elehdinnät toimivat kuvan narratiivia rakentavina vektoreina, joilla puhujan ja hänen diaesityksessä esittämiensä sanojen lisäksi osoitetaan porilaisten intohimoista suhdetta alkoholiin.

Jos Pieruperseen esimerkissä kyseessä ovat alkoholiin liittyvät innovaatiot, on Salme Pasi hieman perinteisemmällä linjalla. Esimerkissä 10 juontaja Heikki Paasonen kyselee Salme Pasilta tämän työyhteisöstä porilaisella tehtaalla.

(10) Yhteen hiileen puhaltamista.

- 01 Heikki (HP): kerros vähän tästä teiän työyhteisöstä miñkäläinen
meiniñki
- 02 Salme Pasi (SP): juu, tiäräks siit mää puhu oikee miälelläni ja mää
03 tiäks haluu et sää tiäks Paasone kuuntelek ku mää
04 puhu sul ja lopetat tua naamavääntely [osoittaa
05 sormella Paasosta]. **Juu kato tiäks me puhalletaa**
06 **siä yhtee hiilee, ja Niämine puhaltaa yks pilkku**
07 **kuus**

Vastatessaan Paasoselle Pasi päättää vastauksensa vitsiin, jonka mukaan hänen työ-kaverinsa *Niämine puhaltaa yks pilkku kuus* jättäen yleisön tulkittavaksi, onko puhe alkometrin lukemasta. Kaikesta päätellen voidaan kuitenkin olettaa, että kyse on nimenomaan alkometrin lukemasta, joten Pasi ja hänen porilaiset työkaverinsa esitetään myös hyvin

selvästi VIINAAN MENEVINÄ.

Tällaisena esitetään myös Porilainen taparikollinen, joka poliisin kuulustelussa (esimerkki 11) kertoo, miksi ajoi varastamallaan autolla pakoon häntä pysäyttämään pyrkineitä poliiseja.

(11) Pakomatka.

01 Poliisi: miks sä karkuul lähdit kup pojat näytteli sullep
 02 punasta valoa siellä
 03 Taparikollinen: no hö
 04 Poliisi: no
 05 Taparikollinen: **mää e halunnu puhaltaat tiäksää**
 06 Poliisi: et halunnup puhaltaav vai
 07 Taparikollinen: **no ku mä oli vähä ottanu**
 08 Poliisi: viinaa
 09 Taparikollinen: **tiäksää siinä se koko homma alku ja juuri oli, et**
 10 **sillo olis pitäny täysi jalkamiähem pysyy**

Esimerkissä 11 taparikollinen selvittää, ettei halunnut pysähtyä poliisin käskystä, koska ei *halunnu puhalttaa* ja oli *vähä ottanu*. Poliisi tarkoittaa vielä, oliko taparikollinen ottanut viinaa, jonka tämä myöntää vastaamalla hahmolleen ominaiseen tapaan, että homma lähti juuri siinä kohtaa vikaan, kun hän ei tajunnut viinaa otettuaan *jalkamiähem pysyy*. Päihteet, rikollisuus ja väkivalta kuuluvat yhteen suomalaisissa stereotyypeissä, eikä Pori ole tässä mikään poikkeus. Seuraavaksi analysoinkin representaatioiden kuvauksia porilaisten VÄKIVALTAISUUDESTA.

4.4 Porilaiset väkivaltaisina

Myös representaatioissa esitetystä porilaisten VÄKIVALTAISUUDESTA on runsaasti esimerkkejä. Jossain määrin VÄKIVALTAISUUS tuntuu liittyvän maskuliinisuuden kulttuuriin, mutta toisaalta väkivaltainen käytös näyttää liittyvän usein vain siihen, että väkivallantekijä on porilainen.

Maskuliinisuuteen porilainen väkivalta yhdistyy erityisesti Pieruperseen piirroksissa (esimerkit 12 ja 13). Porilaisessa Tuhkimossa (esimerkki 12) porilainen prinssi tulee kosiskelemaan porilaista Tuhkimoa nyrkki pystyssä ja toivoo pääsevänsä testaamaan, olisiko Tuhkimolla *lasileuka*, jotta tämä olisi sopiva prinssin *tulevaksi muijaksi*. Esimerkki 12 tuntuu siis kertovan siitä, että väkivallalla esitetään olevan keskeinen rooli myös porilaisten parisuhteiden muodostamisessa. Samanlainen toimintaprosessi, jonka vektorina toimii nyrkkien heiluttelu, on käynnissä myös porilaisella välitunnilla (esimerkki 13). Kuvassa opettaja tai muu aikuinen lietsoo poikien tappelua ilmoittamalla, että *ämmät tappelee tollai* ja tarjoaa pojille veitsiä, jotta he pääsisivät tappelemaan kuin *kunno miähet*. Tappelijoiden lisäksi taustalla on yleisöä, jonka voi tulkita olevan tappelusta hyvin innoissaan, koska heidän kätensä ovat ylhäällä. Tämä on toinen toimintaprosessi, jolla

porilaisten innokasta suhtautumista väkivaltaan korostetaan. Esimerkki 13 väittääkin, että väkivaltaisuus olisi osa porilaista kasvatusta ja mieheksi kasvamista.

(12) Porilainen tuhkimo.

(13) Porilainen välitunti.

Myös Mäkynen puheissa Pori on väkivaltainen paikka. Esimerkissä 14 Mäkynen kommentoi, että Porin torin grillijonossa harrastetaan kamppailulajia, *porilaist jujutsuu*. Esimerkissä 15 Mäkynen kertoo, että porilaisissa baareissa biljardiottelut saattavat muistuttaa enemmän sauvataistelua jödö'tä kuin biljardia, jos ottelun aikana sattuu syntymään riitaa. Molemmissa esimerkeissä tappeleminen yhdistetään urheiluun. Vaikuttaa siis siltä, että muualla tutut urheilumuodot saavat Porissa usein väkivaltaisemman sävyn (esimerkit 14, 15), mikä on omiaan rakentamaan kuvaa VÄKIVALTAISISTA porilaisista.

(14) Porilainen jujutsu.

(15) Porilainen jödö.

Porilaisen taparikollisen esimerkissä 16 tappeleminen näyttäytyy puhtaasti ajanvietteenä, hyppäähän taparikollinen tuntemattomien ihmisten tappelun keskelle ilman syytä. Esimerkissä 16 taparikollinen on otettu kiinni baarinujakasta, ja poliisi tiedustelee häneltä tappelun syytä. Taparikollinen selittää, ettei tuntenut tappelun osallistujia, vaan *painoi sin sekaa* seurauksia miettimättä. Koska taparikollisen tavoitteena ei ole estää tappelua

kärjistyä, vaan pikemminkin kärjistää sitä entisestään, voi hyvällä syyllä sanoa, että myös taparikollinen esitetään VÄKIVALTAISENA.

(16) Baarinujakka.

01 Poliisi: no mikä takia. tuliko suller riitaa siellä
 02 baarissa sitte
 03 Taparikollinen: ei ko mää näi ne, jätkät, tappeli siim paaritiskil
 04 j-, mää näi sivusilmäl nyj jotai vilahti
 05 Poliisi: niin sä menit väliin siihe
 06 Taparikollinen: **ei ko mää painoi sin sekaa tiäksää**
 07 Poliisi: no mikä idea siinä oli
 08 Taparikollinen: **em mää tiäs no seņ ko tiätäski ni oliski viisas**
 09 **miäs hei**

4.5 Porilaiset suor apuheisina ja tö ykeinä

Porilainen SUORAPUHEISUUS ilmenee representaatioissa käytöksenä ja kielenkäyttönä, joka poikkeaa tilanteeseen tavanomaisesti sopivasta ja odotuksenmukaisesta käytöksestä. Porilainen kielenkäyttö näyttäytyykin representaatioissa ulkoisesti epäkohteliaisuutena tai suorastaan töykeytenä, koska se ei vastaa niitä odotuksia, jotka ”normaalisti käyttäytyvä” vastapuoli tilanteelle asettaisi (ks. Larjavaara 2007, 468–475). Tällaiseksi SUORAPUHEISEKSI ja TÖYKEÄKSI kielenkäytöksi olen tulkinut myös esimerkeissä 18 ja 19 nähtävät erilaiset naljailun tavat, koska myös ne täyttävät nähdäkseni tilanteeseen sopimattoman kielenkäytön tuntomerkit, vaikkakin esimerkissä 19 Salme Pasiin aloittama naljailu tehdäänkin juontaja Heikki Paasosen kanssa yhteisellä sopimuksella, jolloin naljailu tavaltaan on tilanteeseen sopivaa kielenkäyttöä.

(17) Porilainen romantikko.

Esimerkissä 17 Porilainen romantikkomies onnistuu saamaan naiselta positiivista huomiota sanomalla jotain sellaista, mitä iskemistilanteessa ei sanottaisi. Siinä missä normaalisti mies voisi sanoa naiselle tämän olevan kaunis, sanoo porilainen romantikko naiselle, että *panisi sua, jos olisit laihempi*. Muussa ympäristössä tämä ei tuottaisi tulosta, mutta piirroksen nainen hihkaisee ja ristii kätensä eteensä ujoin sen merkiksi, että mies on tehnyt vaikutuksen. Naisen reaktio täydentyy siis visuaalisella vektorilla, joka on tällä kertaa käsien ja jalkojen ujo asento. Samoin miehen ”romanttinen” olemus täydentyy visuaalisin keinoin. Hänen asentonsa on rento ja ilmeensä myhäilevä.

Porilaisiin yhdistetty SUORAPUHEISUUS ja TÖYKEYS ilmenevät myös porilaisten itse itseensäkin usein yhdistämän naljailun tai vittuilun kautta (Aarikka 2014, 33; Huhta 2014, 66–67). Tästä esimerkkeinä toimivat Mäkynen kommentti (esimerkki 18) pesäpallovalo-kuvaajan pitkästä putkesta sekä Salme Pasiin talent-esitys (esimerkki 19), jossa hän päätyy aukomaan päättään juontaja Heikki Paasoselle.

(18) Pitkä putki.

Esimerkissä 18 Mäkynen kommentoi *Porilaine*-lehden valokuvaajan työtä. Mäkynen kertoo, että kuva on otettu Porin pesäpallostadionin ravintolasta ja että kuvaajalla on ollut sillä hetkellä *pääl pitkä putki*. Jos puhe todella olisi valokuvauksesta, tarkoittaisi *pitkä putki* sitä, että valokuvaaja on kuvaa ottaessaan käyttänyt pitkää objektiivia saadakseen kuvan kaukana olevasta kohteesta. Koska kyse kuitenkin on porilaisesta Mäkyselästä, on todennäköisempää, että Mäkynen naljailee *pitkällä putkella* kuvaajan pitkäaikaiselle alkoholinkäytölle eli niin kutsutulle venähtäneelle ryyppyputkelle.

Esimerkissä 19 taas Salme Pasi tuo metapuheellaan hyvin selväksi, kuinka tärkeä osa porilaisuutta *pään aukominen* hänen mielestään on.

(19) Kaikella rakkaudella.

01 Heikki (HP): no niin miñkäs-laista talenttii sä oot aatellum
 02 meille esitellä
 03 Salme Pasi (SP): no mä ole tiedäks_ää-, suunnitellu tämmöse
 04 ohjelmanumero,mikä o omistettu sulle

05 HP: aha
 06 SP: juu, kato ku mä oon ny viis viikkoo täs aukonu sul
 07 päätäni, ja ja tua, meist_o tänä aikan tullu
 08 kavereit, ni mää haluu osottaa tää mu ystävyyre ja
 09 luättamukse sellasel porilaisel tyyliil. Aukomal
 10 päätäni sul oikee kunnol
 11 HP: sehän oḡ kiva sehän oḡ kiva
 12 SP: tää o, tää o tää o tälläne ikiaikane komediaperinne
 13 joka maailmal kulkee nimel roustaamine, eli
 14 suåmalaisittai krillaamine, tää tulee Paasone
 15 kaikel rakkaudel, käy istuu toho [osoittaa tuolia]

Esimerkissä 19 on kyse *Putouksen* sketsihahmojen välisestä Talent-kilpailusta. Kun juontaja kysyy Salme Pasilta, mitä hän aikoo esittää, Pasi kertoo, kuinka on *aukoessaan* päättään Paasoselle viiden viikon ajan ystäväystynyt hänen kanssaan. Tämän vuoksi hän haluaa osoittaa ystävyytensä nimenomaan *porilaisel tyyliil* eli piikittelemällä Paasosta. Ennen kuin hän aloittaa itse piikittelyn, hän huomauttaa sen tulevan *kaikel rakkaudel*. Juuri se, että kyse on paitsi *ystävyyre ja luättamukse* osoituksista myös jostain, joka tehdään *kaikel rakkaudel*, kertoo siitä, millainen rooli Salme Pasin mukaan piikittelyllä on Porissa: sitä tehdään ihmisille ja asioille, joista välitetään.

4.6 Porilaiset hilj aisina

Viimeisenä käsiteltävä porilaisten ominaisuus on HILJAISSUUS. Myös tämän piirteen ovat porilaiset jäyhyyden ja pidättyväisyyden lisäksi itse liittäneet itseensä aiemmissä tutkimuksissa (Savolainen 2002, 58–63).

Pieruperseen piirroksissa (esimerkit 20 ja 21) on kummassakin kaksi porilaista. Esimerkissä 20 ollaan autiolla saarella, jossa porilaiset eivät päädy vaihtamaan sanaakaan toistensa kanssa, esimerkissä 21 taas on porilainen talk show, joka ei tahdo luonnistua.

(20) Porilaiset autiosaarella.

(21) Porilainen talk show.

Esimerkissä 20 visuaalinen kerronta rakentuu osallistujien mentaaliprosessin varaan. Mentaaliprosessi ilmenee ajatuskuplasta, joka on kummallakin porilaisista yhteinen, mikä tuntuisi kuvaavan sitä, että lähestulkoon kaikille porilaisille toisten ihmisten kanssa keskusteleminen on hankalaa. Tätä korostaa myös kummankin osallistujan toiminta, sillä he istuvat kumpikin omalla puolellaan tiukassa kyyryasennossa kuin peläten. Kumpikaan ei kehtaa häiritä toista, koska *kyl mää täs ny pärjää iha hyvi tällaiki*. Molemmat kaipaisivat apua, mutta koska kumpikin esitetään sosiaalisesti rajoittuneena, he eivät rohkene pyytää apua toisiltaan.

Esimerkissä 21 porilaisten taas on pakko puhua toistensa kanssa, onhan kyseessä talk show, mutta vieraalla ei tunnu olevan mitään sanottavaa eikä isännällä kysyttävää. Niinpä he päättävät puhua kumpikin kahden vuorosanan verran säästä, kunnes keskustelu loppuu siihen, että porilainen yhtye Dingo esiintyy taas. Huomionarvoista on myös se, että talk show -vieraan vastaukset ovat korkeintaan kahden sanan mittaisia. Sekä juontaja että vieras istuvat syvällä tuoleissaan, eikä kukaan porilaisista näytä erityisen innostuneelta, toisin kuin esimerkiksi alkoholi-innovaation yhteydessä (ks. esimerkki 9). Esimerkissä 21 molempien kädet lepäävät tuolien käsinojien päällä. Näin ollen myös kuvat tukevat sitä, että puhuminen näyttytyy haastavana ja mahdollisesti epämiellyttävänäkin.

5 Pohdinta

Olen edellä tarkastellut, millaista kuvaa Porista, porilaisuudesta ja porilaisesta kielenkäytöstä Pieruperse, Mäkyneen, Salme Pasi ja Porilainen taparikollinen rakentavat ja millaisia tekijöidensä metapragmaattisia kommentteja representaatiot porilaisuudesta ovat. Olen analysoinut aineistoani laadullisesti multimodaalisen diskurssisanalyysin ja sisällönanalyysin keinoin. Näiden metodien yhdisteleminen tällaisen tutkimusaineiston tarkastelussa on osoittautunut hedelmälliseksi, sillä pelkkä tekstisisällön tai pelkkä kuvien analyysi ei olisi yhtä hyvin tuonut esiin representaatioiden kuvaamia merkityksiä.

Analyysin perusteella representaatiot rakentavat ja toistavat porilaisiin ja Porin murteeseen aiemminkin liitettyjä ominaisuuksia (vrt. Savolainen 2002; Aarikka 2014; Huhta 2014). Aineistossani porilaiset, Porin murretta käyttävät hahmot esitetään MUUTOSVASTAISINA, NURKKAKUNTAISINA, VIINAAN MENEVINÄ, VÄKIVALTAISINA, SUORAPUHEISINA ja TÖYKEINÄ sekä HILJAISINA. Ominaisuudet ovat siis pääosin negatiivisia ja yhdistyvät myös yleisesti suomalaisuuteen liitettyjen negatiivisten ominaisuuksien kanssa (vrt. Anttila 2007; Kivimäki 2012; Hägg-Lundvall 2017; Metsälä 2018). Näitä ominaisuuksia ilmennetään ennen kaikkea representaatioissa esiintyvien hahmojen puheen sisällön, mutta lisäksi myös visuaalisten kerronnallisten elementtien avulla. Ominaisuudet muodostavat porilaisdiskurssin, joka yhdessä Porin murteen käytön ja porilaisiin stereotyyppisesti liitettyjen ulkoisten ominaisuuksien (erityisesti Mäkynen hahmo) kanssa toimii porilaisuuden sosiaalisena indeksinä. Täysin ei voi kuitenkaan erottaa, mikä erityisesti VÄKIVALTAISUUDEN ja VIINAANMENEVYYDEN kohdalla on suomalaisuuden ja mikä porilaisuuden representaatiota, eikä se välttämättä ole tarpeenkaan, onhan porilaisuus osa

suomalaisuutta. Tulokset tuntuvatkin antavan viitteitä siitä, että vaikka kyse olisi tietyn suomalaisen alueen stereotyyppisestä representoinnista, yleissuomalaiset stereotyyppit nousevat vähintään yhtä keskeiseen asemaan kuin kyseessä olevat alueellisesti spesifimmät stereotyyppit. Tämän vuoksi murteen roolia osana paikallisuuden luomista ei sovi vähätellä.

Porilaisrepresentaatiot ovat tekijöidensä (implisiittisiä) metapragmaattisia kommentteja siitä, millaisia porilaisuus ja porilaisdiskurssi heidän mielestään ovat. Metapragmaattisten kommenttien kautta Porin murrettä käytäviin hahmoihin – ja sitä kautta myös Porin murteeseen – liitetyt ominaisuudet tuotetaan uudelleen uusille sukupolville kulttuuriperintönä ja porilaisuuden sosiaalisina indekseinä (vrt. Agha 2003, 2007; Smith 2006). Medianäkyvyytensä ansiosta tekijät ovat kulttuuriperinnön aloitteentekijöitä, joilla on suuri vaikutus siihen, millaiseksi porilaisuus ja Porin murre rekisteriytyvät ihmisten mielissä (vrt. Jordan 2006; Smith 2006).

Tutkimukseni osoittaa, että median representaatioiden vaikutusta ihmisten käsityksiin murteesta ja murteenpuhujista ei voi vähätellä, niin selvästi yhtenevät ovat representaatioissa porilaisiin liitetyt ominaisuudet niiden ominaisuuksien kanssa, joita ihmiset porilaisiin yleensäkin liittävät. Tämän vuoksi olisikin tarpeen tarkastella jatkossa representaatioiden puheen sisällön lisäksi itse puhetta; millaisia murrepiirteitä median porilaisrepresentaatiot itse asiassa hyödyntävät porilaisuutta tuottaessaan?

Lähteet

Aineislähteet

Käyttäjän @pieruperse Instagram-julkaisut 2016–2018. Saatavissa <https://www.instagram.com/pieruperse/> [luettu 14.8.2019].

Mäkysen esiintymiset Satakunnan Kansan *Porilaine*-liitteessä 2014–2018.

PIERUPERSE 2017: *Saako silittää?* Atena, Jyväskylä.

——— 2018: *Ahdistusmaa*. Atena, Jyväskylä.

Porilaisen taparikollisen esiintymiset *Pulkkinen*-viihdeohjelmassa vuosina 1999–2002.

Salme Pasin esiintymiset *Putous*-viihdeohjelmassa vuonna 2014.

Kirjallisuus

AARIKKA, LOTTA 2014: ”Mitä iloo siit o ko se o samallai kaikil”. *Porilaisnyntyiset ja Poriin muuttaneet nuoret aikuiset aluepuhekielen puhujina ja tarkastelijoina*. Pro gradu -tutkielma. Turun yliopisto. Saatavissa <https://www.utupub.fi/handle/10024/100136>.

AARNE, ANTTI 1891: *Porin murteen äänneopilliset ominaisuudet*. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto, Helsinki. Saatavissa <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/145523>.

AGHA, ASIF 2003: The Social Life of a Cultural Value. *Language and Communication* 23, 231–273. [https://doi.org/10.1016/S0271-5309\(03\)00012-0](https://doi.org/10.1016/S0271-5309(03)00012-0)

——— 2007: *Language and social relations*. Cambridge University Press, Cambridge.

ANTTILA, JORMA 1993: Käsitykset suomalaisuudesta – traditionaalisuus ja modernisuus. TEPPO KORHONEN (toim.): *Mitä on suomalaisuus?*, 108–134. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä.

——— 2007: *Kansallinen identiteetti ja suomalaiseksi samastuminen*. Sosiaalipsykologisia tutkimuksia

14. Helsingin yliopiston sosiaalipsykologian laitos, Helsinki. Saatavissa <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/23476>.
- COUPLAND, NIKOLAS 2007: *Style. Language Variation and Identity*. Cambridge University Press, Cambridge. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511755064>
- DUFVA, HANNELE – HALONEN, MIA 2016: Svetlana Rönkkö ja Tove Hansson: Vieraan aksentin performanssi mediahuumorin resurssina. ANNA SOLIN, JOHANNA VAATTOVAARA, NIINA HYNNINEN, ULLA TIILILÄ ja TARU NORDLUND (toim.): *Kielenkäyttäjät muuttuvissa instituutioissa. AFinLAN vuosikirja 2016*, 145–162.
- ECKERT PENELOPE 2008: Variation and the indexical field. *Journal of Sociolinguistics* 1 (2/4), 453–476. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9841.2008.00374.x>
- HALONEN, MIA – VAATTOVAARA, JOHANNA 2017: Tracing the indexicalization of the notion ”Helsinki s”. *Linguistics* 55 (5), 1169–1195. <https://doi.org/10.1515/ling-2017-0024>
- HALONEN, MIA – NYSTRÖM, SAMU – PAUNONEN, HEIKKI – VAATTOVAARA, JOHANNA 2020: *Stadin syntinen s*. Art House, Helsinki.
- HERMO, RONI 2021: Muuttuva ja muuttumaton murre: Porilaiset murrepakinat kulttuuriperinnön tuottajina ja säilyttäjinä. *Virittäjä* 125 (1), 5–31. <https://doi.org/10.23982/vir.88100>
- HJORT, MINNA 2017: Affect, risk management and the translation of swearing. *Rask: internationalt tidskrift or sprog og kommunikation* 46, 159–180.
- HUHTA, PIRITTA 2014: *Tuotettu ja koettu porilaisuus. Tapauksena Rakastajat-teatterin PORI! Miten tässä näin kävi? -esitys*. Pro gradu -tutkielma. Turun yliopisto, Turku. Saatavissa <https://www.utupub.fi/handle/10024/98975>.
- HÄGG-LUNDVALL, GITTA 2017: *Jarmo Från Finland ja muita stereotyyppejä. Tutkimus ruotsinsuomalaisten kokemuksista*. Pro gradu -tutkielma. Turun yliopisto, Turku. Saatavissa <https://www.utupub.fi/handle/10024/143242>.
- JOHNSTONE, BARBARA 2011: Language and place. RAJEND MESTHRIE (toim.): *The Cambridge Handbook of Sociolinguistics*, 203–217. Cambridge University Press, New York. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511997068.017>
- 2013: *Speaking Pittsburghese: The Story of a Dialect*. Oxford University Press, Oxford.
- JORDAN, JENNIFER 2006: *Structures of Memory: Understanding Urban Change in Berlin and Beyond*. Stanford University Press, Stanford. <https://doi.org/10.1515/9781503625600>
- KIVIMÄKI, SANNA 2012: *Kuinka tämän tuntisi omaksi maakseen. Suomalaisuuden kulttuurisia järjestyksiä*. Acta Universitatis Tampereensis 1751. Tampereen yliopisto, Tampere. Saatavissa <https://trepo.tuni.fi/handle/10024/66924>.
- KOSKI, MAUNO 2002: Murteet muodissa. ILONA HERLIN, JYRKI KALLIOKOSKI, LARI KOTILAINEN ja TIINA ONIKKI-RANTAJÄÄSKÖ (toim.): *Äidinkielen merkitykset*, 49–74. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- KRESS, GÜNTHER – VAN LEEUWEN, THEO 2001: *Th modes and media of contemporary communication*. Arnold, London.
- 2006. *Reading images: The grammar of visual design*. Routledge, London.
- LARJAVAARA, MATTI 2007: *Pragmasemantiikka*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 1077. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- LINDEMAN, MERI 2017: *Homoässä, hintonaatio ja heiluvat kädet: kansanlingvistisiä käsityksiä suomenkielisten homomiesten puheesta*. Pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto, Tampere. Saatavissa <https://trepo.tuni.fi/handle/10024/101024>.
- LUUKKA, MINNA-RIITTA 2002: M. A. K. Halliday ja systeemifunktionaalinen kielitiede. HANNELE DUFVA ja MIKA LÄHTEENMÄKI (toim.): *Kielentutkimuksen klassikoita*, 89–123. Jyväskylän yliopiston Soveltavan kielentutkimuksen keskus, Jyväskylä. Saatavissa <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/47534>.
- MAKKONEN-CRAIG, HENNA – VAATTOVAARA, JOHANNA 2007: Murteiden uusi nousu. H. K. RIIKONEN, URPO KOVALA, PEKKA KUJAMÄKI ja OUTI PALOPOSKI (toim.): *Suomennoskirjallisuuden historia. Osa II. Kääntäminen kulttuurisena instituutiona*, 401–411. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 1112. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.

- METSÄLÄ, TERHI 2018: ”Meet Matti, a stereotypical Finn.” *Suomalaisuudesta tuotettu kuva Karoliina Korhosen sarjakuvassa Finnish Nightmares*. Pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto, Tampere. Saatavissa <https://trepo.tuni.fi/handle/10024/102949>.
- MIELIKÄINEN, AILA 2001: Kirjoitettua murretta. *Kielikello* 4/2001. Saatavissa <https://www.kielikello.fi/-/kirjoitettua-murretta>.
- MIELIKÄINEN, AILA – PALANDER, MARJATTA 2014: *Miten suomalaiset puhuvat murteista? Kansanlingvistinen tutkimus metakielestä*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- PIIRONEN, JUSSI 2013: Mäkynen. Blogikirjoitus 7.6.2013. Saatavissa <http://kupanvieressa.blogspot.com/2013/06/makynen.html> (viitattu 14.3.2022).
- PÄLLI, PEKKA 2003: *Ihmisyhmä diskurssissa ja diskurssina*. Tampereen yliopisto, Tampere.
- RAPOLA, MARTTI 1990 [1947]: *Johdatus suomen murteisiin*. 4. painos. Tietolipas 4. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- REMLINGER, KATHRYN 2006: What it means to be a yoooper. Identity, language attitudes and variation in Michigan’s Keweenaw peninsula. MARKKU FILPPULA, JUHANI KLEMOLA, MARJATTA PALANDER ja ESA PENTTILÄ (toim.): *Topics in dialectal variation. Selection of Papers from the Eleventh International Conference on Methods in Dialectology*, 125–144. Studies in Languages 40. University of Joensuu, Joensuu.
- SAVOLAINEN, TYTTI 2002: *Porilaiset puhekielensä kuvaajina*. Pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto.
- SCOTSON, MIA 2020: *Korkeakoulutetut kotoutujat suomen kielen käyttäjinä Toimijuus, tunteet ja käsitukset*. JYU Dissertations 271. Jyväskylän yliopisto, Jyväskylä. Saatavissa <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/71523>.
- SEITAMAA-HAKKARAINEN, PIRITTA 2014: Kvalitatiivinen sisällönanalyysi. Saatavissa <https://metodix.fi/2014/05/19/seitamaa-hakkarainen-kvalitatiivinen-sisallon-analyysi/> (viitattu 20.6.2022).
- SILVERSTEIN, MICHAEL 2003: Indexical order and the dialectics of sociolinguistic life. *Language and Communication* 23, 193–229. [https://doi.org/10.1016/S0271-5309\(03\)00013-2](https://doi.org/10.1016/S0271-5309(03)00013-2)
- SIVULA, ANNA 2009: Coimbran yliopisto kulttuuriperintöprosessina. Kapina palatsia piirittävässä tasavalloissa. MAARIT GRAHN ja MAUNU HÄYRYNEN (toim.): *Kulttuurituotanto. Kehykset, käytäntö ja prosessit*, 127–147. Tietolipas 230. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- SMITH, LAURAJANE 2006: *Uses of Heritage*. Routledge, London & New York. <https://doi.org/10.4324/9780203602263>
- SURKKA, SANNA 2016: *Tyylikästä lässytystä: Homoseksuaali mies kielellisenä stereotyyppinä ja identiteettinä*. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto, Helsinki. Saatavissa <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/166849?show=full>.
- TIITTULA LIISA – NUOLIJÄRVI, PIRKKO 2013: *Puheen illuusio suomenkielisessä kaunokirjallisuudessa*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 1401. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- TOLONEN, TARJA (2002). Suomalaisuus, tavallisuus ja sukupuoli nuorten näkemyksissä. TUULA GORDON, KATRI KOMULAINEN ja KIRSTI LEMPIÄINEN (toim.): *Suomineiton hei! Kansallisuuden sukupuoli*, 246–266. Vastapaino, Tampere.
- TOPELIUS, Z. 1927 [1875]: *Maamme kirja. Lukukirja Suomen alimmille oppilaitoksille*. 31., korjattu painos. WSOY, Porvoo.
- TUOMI, JOUNI – SARAJÄRVI, ANNELI 2018: *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Uudistettu laitos. Tammi, Helsinki.
- TUOMI-NIKULA, OUTI – HAANPÄÄ, RIINA – KIVILAAKSO, AURA 2013: Kulttuuriperintökysymysten jäljillä. OUTI TUOMI-NIKULA, RIINA HAANPÄÄ ja AURA KIVILAAKSO (toim.): *Mitä on kulttuuriperintö?*, 12–30. Tietolipas 243. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- VAAATTOVAARA, JOHANNA 2012: Spatial concerns for the study of social meaning of linguistic variables – An experimental approach. HANNA LEHTI-EKLUND, CAMILLA LINDHOLM ja CAROLINE SANDSTRÖM (toim.): *Folkmålsstudier* 50, 175–209.
- VAHTIKARI, TANJA 2013: Merkityksin rakennettu vanha Rauma. Suomalaisen historiallisen kaupungin varhainen määrittely valintoina ja vuoropuheluna 1900–1970. KATRI LENTO ja PIA OLSSON (toim.): *Muistin kaupunki. Tulkintoja kaupungista muistin paikkana*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.

Roni Hermo: Media representations of Pori as descriptors of Porians

As the use of local dialects has become an increased trend in Finnish media over the years, various comic strip and sketch comedy characters using local dialects have become familiar faces in newspapers and on television. Such characters have a great influence on people's attitudes towards dialects and dialect speakers. The aim of this study is to examine what kind of image various media representations create of Pori, Poriness and the Pori dialect, and how creators metapragmatically comment on Poriness in their representations. The data consist of cartoonist Pierupersé's Instagram images, the comic strip character Mäkynen in the local Pori newspaper *Porilaine*, Salme Pasi, a sketch comedy character from the television series *Putous*, and Porilainen taparikollinen, a character from the television series *Pulkkinen*. The methodology used in this study include content analysis and multimodal discourse analysis. The findings show that characters who use the Pori dialect in the data are represented in six ways: ANTI-CHANGE, CORNERED, DRUNKEN, VIOLENT, OUTSPOKEN AND RUDE, and QUIET. These representations build upon and repeat characteristics previously associated with Porians and the Pori dialect. Their characteristics are mainly negative and are also linked to the negative characteristics generally associated with Finnishness. These qualities are not only expressed through the speech content of the characters appearing in the representations, but also through visual elements. These characteristics form Pori discourse, which, together with the use of the Pori dialect, functions as a social index of Pori.

Representations of Pori are metapragmatic comments given by their creators, and these creators use them to articulate what makes, in their opinion, Poriness and Pori discourse. Through these comments, the characteristics associated with Pori and the Pori dialect live on in people's minds not only as social indexes of Pori but also as cultural heritage. Representations of Porians known among the general public can be seen as memorial entrepreneurs of cultural heritage, which greatly influence the kind of image people have of the Pori dialect and Poriness. The influence of the media on people's attitudes on dialect is significant overall.

Roni Hermo
roni.hermo@tuni.fi
Suomen kieli
33014 Tampereen yliopisto

Liite 1

Litterointimerkit

.	tauko
,	lyhyt tauko
j-	sana jää kesken
MÄÄ	kovaa, ympäristöä korkeammalta tai painokkaasti lausuttu jakso
[nauraa]	selitys tilanteesta, muu huomautus
aukoo päättäni	analyysin kannalta erityisen olennainen kohta